

Entrevista a María Victoria Moreno

Entrevista de Xan Carballa a María Victoria Moreno.
Fonte: *A Nosa Terra*, nº 1.157, do 30 de decembro de 2004 a 5 de xaneiro de 2005

Consello da Cultura Galega
Comisión de Igualdade

Pazo de Raxoi, 2 andar. 15704 Santiago de Compostela (Galicia)
Tfno: 981957202 / Fax : 981957205 / xenero@consellodacultura.org

Cal é razón fonda para escribir este libro, que é unha tesemuña da enfermidade pero amén é literatura, da que ás veces se di que é terapéutica?

Non o sei. No libro aconsello á xente que escriba. Conto unha muller que tiña osteoporose coa que me vía no cemiterio de San Mauro. Buscábase no sitio acougado, ela llame as úas cousas e eu leváballe poeas que pensaba que lle podían ervir para acougar a alma. Non que atopase a ledicia, porque me un gran pesar non a vas tocar, pero levalo con paz é importante. Se o pesar máis fondo conseguí converterlo en melancolía, que é un sentimento superior, daquela estás feliz. Na melancolía vívese con acougo. Por so aconsello que se escriba, que e trate cos animais, que se ca... A min non mo aconsello, pero estiven moito tempo oia, porque a miña filla estaba óra e os meus amigos tiñan os seus traballos, aínda que os saía dispostos as 24 horas. Escribí unha novela nese tempo, *Tuedellas de seda e liño*, pero era un traballo que non me presaba. Enchín seis libretas, e larxuei moito e tamén moito fel. Cando tes esta pupa cabrona, garimo non che falta pero si omprensión. Ti dis, estás mal e linche que estás moi ben, que ngordaches... dincho por ben ero amola. Nesas libretas soltaba o que quería, e uns días antes de saír o libro rompinas todas. Algunhas cousas están no libro, arraxadas, e servindo de fio ao que conto. O libro é lixeiro e pode ser lido por calquera. A miña idea é transmitir serenidade. Cando as cousas se poñen feas non teñen arreglo, pero si podes aliviar a alma porque despartas outros pensamentos.

Un dos fios son anaes do ensaio de García Sabell, *Pa-seata arredor da morte*. Convalida moitas das cousas que el analiza?

Cancro identifícase con morte, e non é así. Pode ser fulminante pero en xeral avisa longamente. Esa identificación existe, pero aquí non estamos para quedar sempre. Se eu fose unha fada e tivese na miña man facer de ti un inmortal e deixarte neste mundo por sempre, eu non che faría esa putada. García Sabell fala de que cando a morte comeza a substituír á vida non é tan duro, o duro son os prolegómenos. A dor, a desesperación... pero unha vez que a morte se aposenta no teu vivir as testemuñas aseguran que se recibe con grande prazidez. A maior parte da xente, sen ser crentes nin nada semellante, morren prazidamente, cun sorriso. Iso que di García Sabell de que no derradeiro momento se sabe perfectamente que ten a razón que está a morrer e non os que está no seu carón é así. Teño un amigo que é de profesión relixiosa, que gañou a súa vida non como crego senón co seu labor intelectual, estivo moi mal e di que non chegou a ver ningún túnel de luz, nin vertixe, pero cando acordou e volveu á vida, sentiu un fondísimo senti-

María Victoria Moreno

'Estamos ben programados, gozamos da vida, pero ao final aceptamos a morte'

XAN CARBALLA

Diario da luz e a sombra (Xerais) é o máis recente libro de María Victoria Moreno, unha das máis importantes escritoras galegas no eido da literatura xuvenil, á que deu algúns dos títulos máis vendidos como *Anagnórise* ou *Leonardo e os fontaneiros* o seu libro máis querido. En *Diario da luz e a sombra* fai a crónica da súa vivencia con cancro detectado hai sete anos, sen abandonar unha poderosa pulsión literaria.

mento de desagrado, estaba mellor alí. Estamos moi ben programados, disfrutamos da vida enormemente e queremos todo o que é fermoso, pero tamén estamos feitos para marchar. Eu penso, como di o Quixote, o Evanxeo de Xoan ou San Paulo, que o podes coller de onde sexa, que *Todo é para ben*. Pensei que o feito de estar enferma, de ir á clase con chapeu ou perruca, que os alumnos visen que a profesora non tiña a cilindrada de antes, podíame servir para educalos no que a sociedade non educa, *reconda que es pó e en pó has converterte* e mentras tanto disfruta e fai disfrutar os demais. Pensei que eu era exemplo desa actitude, quixen educalos na idea de que a vida non dura sempre pero hai que disfrutala. Cando non poden facelo por falta de forzas, nese momento decidín deixar de ensinar. E tiven a despedida máis fermosa que podas imaxinar. A xente dame moito amor.

Non fixo un libro de autoaxuda...

Peró se axuda, benvido sexa. E púdolle tamén o oficio literario.

Fixeno como unha escritora e se quedas pendurado dos personaxes, querendo saber que foi deles, é porque a vida é o modelo da novela. Se contas unha vida sempre quedan fios pendentes.

Tamén di que quizais sexa un libro que non debe ler unha persoa nova.

Penso que non, aínda que tampouco me importaría que o lese, porque hai rapaces novos que entenden moito. O tema é serio e evitei o tratamento dos cánceros da xente nova, que moitas veces son fulminantes e iso non poden entendelo. Creo que o libro pode axudar a ver a vida doutro xeito, non só a xente enferma senón a quen teña outras doenzas na alma.

Reivíndicase como unha muller feliz coa súa profesión

de ensinante. Despois de corenta anos de experiencia no ensino, como ve a evolución da mocidade neses anos porque no libro conta anécdotas admirativas dunha xeración que ás veces mírase con prexuízos.

A diferenza xeracional existe e a xente maior pensa que ten sempre razón pola experiencia e por intereses creados. Quere meter á mocidade pola súa canle e non entra, nin agora nin nunca. A mocidade é a que tira do mundo, a que o fai cambiar e iso non se pode parar, sexa para ben ou para mal. O que me disgusta é a actitude de envexa dos grandes aos pequenos, pensando que teñen o que ti non tes. Pero non é así; cada época ten os seus sacrificios, os seus esforzos e as súas opcións. Na miña xeración había xente que non estudaba pero os que o facíamos case tiñamos un posto de traballo asegurado cousa que hoxe nin por asomo. Había un respecto reverencial a unha serie

de cousas e hoxe non o hai, pero tampouco era necesario ou xusto. Hai bos, maos e regulares, pero hoxe están despistados porque están maleducados. Os agasallos desta época son, nunha mensa parte, para xogar e para estar sós, non se fomenta a solidariedade ou a compañía...

Un instituto é un gran lugar para a observación.

Velo todo. Vin grandes cousas, a idea que teñen da solidariedade, da xustiza, como saben sempre con quen están, e tamén envexas. Alí hai unha mostra da humanidade, co bon e o menos bon. Pero se os pais o que queren é ter máis cartos para iso hai que traballar máis e fáltase da casa. Non se está cos nenos que quedan baixo o mando da televisión, e cos rapaces hai que estar. Telos porque queres e duran pouco como tales nenos. Na medida que disfrutes deles e eles de ti créase o amor máis fondo.

Naceu en Valencia de Alcántara (Cáceres) e chegou a Galiza a dar clase con vinte dous anos. É unha persoa que se integra até o punto de ser unha das grandes autoras da literatura galega. Como foi ese tránsito?

Na miña familia non hai ascendentes galegos. A da miña nai é de militares de orixe andaluza e a de meu pai de labregos acomodados da raia entre Toledo e Cáceres. Estudei o bacharelato en Catalunya e a carreira de Filoloxía Románica en Madrid. Empecé cunha novela en castelán coa que fun finalista no Café Gijón e tiven un primeiro premio en Guimarães. Alí entra a miña crise de conciencia, e nela ten moita importancia na miña vida Xesús Alonso Montero. Cheguei a Pontevedra, onde escoitaba dicir, *que jovencita, licenciadita, ¿te harás del Casino?*, e daquela souben que aquilo non era o meu. O que fixen foi poñerme a estudar, porque o instituto era a miña paixón, e gañei a oposición. Botei dous anos en Lugo e comprendín a distribución social da lingua. E sempre estiven cos pobres da terra. Fun competente na miña carreira, sabía francés, catalán, italiano e castelán, tamén algo de romeno e portugués e aprender galego non era ningún problema. Escribo sempre como un impulso, sen planificación, *Mar adiante* o primeiro libro galego saíu porque o soñei. E a partir daquela o meu compromiso co galego xa foi para sempre. Ningunha lingua me necesita a min. Fun necesaria para sacar adiante á miña familia cando tivo problemas, pero ningunha literatura necesita a María Victoria Moreno. Escribo en galego porque amo a Galiza, porque Galiza me deu moito, porque penso en galego, porque collín a causa dos pobres... aínda que tamén o foi de certos vividores, porque hai libros que non se publicarían en ningunha outra lingua de cultura. Penéirase pouco, pero a política dos editores, non a crítico, é que hai que facer cordilleira para que aparezan cumes. Eu non escribín en galego por ningunha gloria mundana. ♦